Izhaja vsak dan razen sobot in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone: Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIV. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office of Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., petek, 6. marca (March 6), 1931. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 55

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Kongres "kruljavih rac" zaspal teatralno

...slanska zbornica je imela pevski in klavirski koncert, dočim je en sam senator držal višjo zbornico za vrat do konca

Washington, D. C. — Stara ...vada je že, da ga kongres poveno lomi na svojo zadnjo uro, ...da smrt 71. kongresa je dosegla rekord teatralnosti.

V nižji zbornici so imeli zadnje tri ure koncert. Skupine ...gresnikov so prepevale hilarične narodne pesmi in zborniční ...edsednik Longworth je razbijal po klavirju. Petju so se pridružili tudi štirje kabinetni tajniki in končno je tulila tudi garderija, ki je bila natlačena. Neki republikanec je skočil na mizo in ...izvajal farmarski ples. Nato ...led so privlekli v zbornico ...arinarsko godbo na pihala in ...ključili so s koračnico-žalostinko "Mirno počivaj, saj se ne vidimo več . . ." (Poročilo ne pove, ...so tudi vlekli iz ploščatk.)

V senatu je pa vladalo drugačno veselje. Tam so se držali kislo ...zaspano, kakor da so se napili samega jesiha. Vso zadnjo sejo, ki je trajala od devetih do ...dne, je samo eden senator imel besedo, namreč Thomas iz ...dahome, ki je vodil obštrukcijo ...di tega, ker zbornica ni hotela vzeti na dnevni red njegove ...odlucije za preiskavo oljnega ...usta. Thomas se je potegoval ...neodvisne oljne magnate v ...oji državi. Marsikdo je že zlobil absurdni poslovni red senata, ki dovoljuje neomejeno debato, dokler ni soglasnega sklepa za njen konec, tako je tudi ...homas. Zastonj so ga prosili, ...naj neha. Govoril je o vseh možnih rečeh toliko časa, dokler ni ...lo zasedanje kongresa avtomatično zaključeno.

Thomasova obštrukcija je ubila vse zakonske načrte, ki so bili ...dnevnem redu zadnje seje. ...ed temi je bila materinska pre...oga, načrt za zmanjšanje na...ljenskih kvot za 90 odstotkov ...dobo dveh let, revizija zako...a avtorske zaščite in več dru...h.

Po zaključitvi kongresa se je ...vedelo, da predsednik Hoover ...ni podpisal Wagnerjevega za...ona za ustanovitev federalnih ...sredovalnic za dobavo dela v ...vezi z državnimi posredovalnicami. Namen tega načrta je bil, da ...omeji brezposelnost v bodočih ...rizah. Ako ga Hoover ne podpiše do prihodnjega pondeljka, tedaj bo to žepni veto in zakon prode.

Hoover je v prvih dveh letih ...oje predsedniške službe vetiral ...trinajst zakonov in prej omejeni bo petnajsti.

Izpred sovjetskega sodišča

Profesor Ramzin, priča proti menjševikom, postavljen na laž

Moskva, 5. marca. — Profesor Leonid Ramzin, ki se je zadnjo jesen proslavil s svojo dolgo izpovedbo vseh mogočih kontrarevolucionarnih grehov pred mikrofonom, da ga je lahko slišala vsa Evropa, je bil priveden iz Ljubijanke (moskovska ječa) kot državna priča proti obtoženim menjševikom (ruskim socialistom), ki so zdaj pred sovjetskim sodiščem. Nastopil je kot izurjen filmski igralec, ki se dobro nauči svoje vloge. Svoje pričanje je čital iz popisanih listov, kakor da predava.

Med pripovedanjem, kako so obtoženci pomagali njegovemu industrijskemu svetu pri vseh mogočih zarotah, je tudi rekel, da je imel lansko leto sestanek z obtožencem Nikolajem Suhanovom.

Suhanov je planil pokonci in stopil pred Ramzina z vprašanjem: "Ali ste me že kdaj videli? Poglejte me dobro."

Ramzin ga je debelo gledal in mrmral: "Zdi se mi — —"

Suhanov: "Le dobro gledajte, pa se vam ne bo nič zdelo."

Ramzin je obledel in se izgovarjal, da je že star in najbrž ga zapušča spomin. Nato je tožitelj Krijenko priskočil Ramzinu na pomoč. Odrinil ga je proč in sam vprašal Suhanova: "Ali ste vi kdaj prej videli profesorja Ramzina?"

"Nikdar prej! Danes ga vidim prvič!" je zavpil obtoženec tako močno, da je zagrmelo po vsej dvorani.

Druga priča proti obtožencem je bil profesor Nikolaj Kondratijev, ki je tudi med onimi, ki so zadnjo jesen izpovedali krivdo zarote in se pustili zapreti za osem do deset let. Povedal je, da je videl obtožence na raznih tajnih sestankih, na katerih so razpravljali o ruski krizi in politični katastrofi, ki jo povzroči nezmožnost sovjetskega režima. Politika menjševikov je — je rekel Kondratijev — da se ustavi kolektivizacija kmetij, da se dovoli privatna trgovina, da država obdrži le temeljne industrije, da Rusija postane demokratična republika in stopi v Ligo narodov.

Novomehiški senat sprejel načrt za državno trgovino s pijačami

Santa Fe, N. M. — Senatna zbornica države Nove Mehike je v sredo brez debate sprejela predlogo, ki določa, da država izdeluje in prodaja alkoholne pijače.

Providence, R. I. — V legislaturi države Rhode Island je bil te dni predložen načrt za državni dispenzarij alkoholnih pijač. Sistem je podoben kanadskemu. Kdor dobi dovoljenje od države, za katero plača tri dolarje na leto, sme dnevno kupiti neko količino pijače v državnem skladišču in jo odnesti domov.

Železnica odpušča delavce

New York. — New York Central železnica je v prošlem tednu odslovila več tisoč delavcev iz svojih delavnic, ki jih ima v raznih mestih. Finančno poročilo železnice izkazuje, da se se njeni dohodki v prejšnjem letu znižali za $8,450,000. Kot vzrok padcu kompanija navaja industrijsko depresijo.

Thomas Van Lear umrl

Miami, Fla. — Thomas Van Lear, ki je bil pred dvajsetimi leti socialistični župan v Minneapolisu, je te dni umrl za vnetjem slepiča.

Liga narodov preiskuje svetovno krizo

Petnajst dežel zastopanih na sestanku v Ženevi

Ženeva, 5. marca. — Liga narodov je včeraj začela sistematično preiskavo, da dožene vzroke sedanje splošne ekonomske depresije. Petnajst dežel je poslalo zastopnike in strokovnjake, ki so se sešli v sekciji ekonomije v sekretariatu Lige. E. E. Hunt iz New Yorka zastopa Združene države.

Profesor Olin iz Kopenhagna vodi preiskavo. Pri tem poslu sodelujeta tudi mednarodni delavski urad in mednarodni agrarni zavod v Rimu. Vlade vse dežel so dobile vprašalno polo za podatke o produkciji, delu in kapitalu, trgovini in drugih stvareh.

Olin je na otvoritveni seji izvalil javnost, da ne sme pričakovati nikakršnega "patentiranega zdravila" od te preiskave. Preiskovalci bodo le skušali najti vzroke depresije. Problem je že ...o let star.

DOAK POMAGA PRI RAZBIJANJU STAVK

To je potrdil uradnik imigracijskega biroja

Boston, Mass. — (FP) — Delodajalcem, ki skušajo razbiti stavke, se je sedaj pridružil tudi zvezni delavski department in zagrozil z deportacijami tujerodcem, ki se udeležujejo stavkovnih aktivnosti.

To obdolžitev ni izrekel kakšen radikalec, temveč jo potrjuje izjava imigracijskega komisarja A. M. Tillinghasta iz Bostona, ki jo je podal profesorju Colston E. Warneju, tajniku tujkajšnje podružnice Unije za ameriške civilne svobodščine.

Tillinghast je pridržal za deportacijo Pat Devina, Williama Murdocka in E. Berkmana, ker so sodelovali v stavki tekstilnih delavcev v Lawrencu, Mass.

Lawrenški župan Landers, policijski načelnik in direktor za javno varstvo so šli v glavni stan stavkarjev, da posredujejo, da se spor konča. Pat Devine, član stavkovnega komiteja, je bil potem povabljen, naj se oglasi v županovem uradu. Devine se je odzval, toda ko je prišel v mestno hišo, so ga obkolili detektivi ter ga silovito pretepli. Potem je bil aretiran na obtožbo zarote. V istem času pa je policija navalila na glavni stan stavkarjev, pretepla člane komiteja, ki jih je tam našla, razbila pohištvo in izvršilo veliko število aretacij. Med temi sta bila tudi W. Murdock in E. Berkman. Za ta dva in Devina se je zahtevala kavcija in ko je bila položena in so zapustili zapor, je prišla brzojavka iz Washingtona, da se jih ponovno aretira in pridrži za deportacijo, kar se je tudi zgodilo. Odvedeni so bili v Boston in vrženi v zapor.

Profesor Warne je, ko je zvedel za aretacije, telefoniral Tillinghastu in ga vprašal, zakaj so bili omenjeni pridržani v zaporu in zakaj jim je bila odvzeta pravica komunikacije. Dobil je odgovor, da so župan, policijski načelnik in direktor za javno varstvo izjavili, da so ti trije nevarni karakterji in bi prav gotovo prišlo do krvolitja, ako bi jih pravočasno ne odstranili iz mesta. Warne je potem hotel vedeti, če bi imigracijske oblasti lahko tudi njega aretirali na cesti in ga pridržali v zaporu toliko časa, da dokaže svoje državljanstvo. Na to je dobil odgovor, da se tako postopa samo proti radikalnim agitatorjem.

Tako je prišlo, da delavski tajnik William N. Doak, ki je bil pred par meseci še uradnik železniške bratovščine, uradno in odkrito izjavlja, da je njegov namen pomagati pri razbijanju stavk, katerih on ne odobrava.

Ameriška družba preizkusi embargo na sovjetski les

Providence, R. I. — Tukajšnji list "The Providence Journal" poroča, da je A. C. Dutton Lumber Company, ki uvaža les iz Rusije, sklenila takoj importirati štiri milijone čevljev ruskega lesa v vrednosti $100,000 z namenom, da preizkusi veljavnost embarga, ki ga je ameriška vlada odredila na sovjetski les pod pretvezo, da je ta les produkt kazenskega dela. Na ta način pride prilika, da se to vprašanje reši pred ameriškimi in morda tudi pred mednarodnimi sodišči.

Kampanja za organiziranje nogavičarjev

Fort Wayne, Ind. — Ameriška federacija nogavičarskih delavcev je otvorila kampanjo za organiziranje delavcev pri Munsingwear Knitting Co. Kampanja dobro napreduje in je že večje število nogavičarjev pristopilo v unijo, kot je razvidno iz poročila, ki ga je objavilo glasilo nogavičarske federacije.

Dva trinoga vladata na Kubi

Eden je predsednik Machado, drugi brezposelnost

Havana. — (FP) — Dva tirana, eden ekonomski, drugi politični, mučita kubansko delavstvo v boju za svobodo in ga pritiskata na stopnjo peonaže, kakršna prevladuje na drugih zapadnoindijskih otokih. Ekonomski tiran je brezposelnost, ki jo je povzročila kriza v produkciji sladkorja in svetovna trgovinska depresija. Politični tiran pa je predsednik Machado, ki je vrgel veliko število delavskih voditeljev v ječe, druge pa je izgnal iz dežele.

Estimirajo, da je na Kubi krog pol milijona brezposelnih delavcev. To število je precej visoko, če se pomisli, da šteje otok nekaj nad tri milijone prebivalcev. Takozvana naprodukcija sladkorja je tako velika, da bo zadostovala za prihodnjih par let. Chadbournejev restrikcijski načrt produkcije, tudi če se uresniči, ne bo veliko izboljšal situacije.

Mezda delavcev, ki so uposleni na sladkornih poljih, je 35 centov na dan. V tovarnah je mezda višja, od enega do dva dolarja za dvanajst ur dela na dan. Toda delo v tovarnah je sezonsko in traja štiri ali pet mesecev, nakar se delavci znajdejo na cestah in v armadi brezposelnih.

Največja nesreča za kubansko ljudstvo je to, ker le nizek odstotek poseduje zemljo. Sladkorne plantaže so v rokah inozemskega kapitala in tako je prebivalstvu odvzeta priložnost za obdelovanje zemlje in pridelovanje živeža za svoje potrebe. Živež se povečini uvaža iz Združenih držav in z otokov Zapadne Indije. Koče in barake, v katerih stanujejo farmski in industrijski delavci, lastujejo sladkorni in drugi magnatje.

Machadova diktatura skrbno pazi in takoj zatre vsako radikalno agitacijo med farmskimi in industrijskimi delavci. Vojaki, policija in detektivi so vsepovsod.

V večjih mestih — Havana, Matanzas, Camaguey, Santa Clara, Santiaga de Cuba — se delavci še nekako bore proti zatiranju, toda njihove unije postajajo šibkejše, kajti Machado preganja voditelje brezobzirno. Domačine meče v ječo, iz katerih je rešitev težka, voditelje španske narodnosti pa deportira v Španijo.

Policija navalila na demonstrante

Trije so bili aretirani, ker so protestirali proti evikciji pohabljenca

Detroit, Mich. — (FP)—Trije člani koncila za brezposelne v Lincoln Parku so bili aretirani, ker so protestirali in se uprli, ko so šerifovi deputiji in policija skušali izgnati nekega brezposelnega in pohabljenega delavca ter njegovo družino iz hiše. Lincoln Park je predmestje Detroita, v katerem stanujejo Fordovi delavci, od katerih se večina nahaja v veliki bedi.

Dva od aretirancev sta kandidata v javne urade. William Reynolds je kandidat za župana, John Voden pa je kandidat za občinskega odbornika. V kampanji ju podpira koncil za brezposelne.

Aretacije so bile izvršene, ko so deputiji in policaji, oboroženi z bombami za solzenje in količki, navalili na skupino petsto moških, žensk in otrok. Policija trdi, da so aretiranci pozivali navzoče, naj znosijo pohištvo in druge stvari, ki so bile postavljene pred prag, nazaj v hišo vzlic policijski prepovedi.

Jarvis se je pred nekaj meseci poškodoval in ima obe nogi pokvarjeni. Izgubil je delo in radi tega ni mogel plačevati obrokov na hišo, na katero je bil že izplačal $3,700. Pogodba se glasi, da mora plačati $50 mesečno, dokler ni dolg plačan. Dovoljenje za evikcijo je izposloval Fred Pilon, bogat zemljiški trgovec. Policija je po tem napadu in demonstraciji zastražila Pilonovo stanovanje.

Aretirani so sedaj obtoženi nespodobnega vedenja, toda šerif Behrendt skuša obtožbo spremeniti, da se bo glasila, da so hujskali na izgrede.

KAPITALIZEM ODGOVOREN ZA RAKETIRSTVO

Korupcija, graft in zločini imajo izvor v velebiznisu, je dejal Lovett

Chicago. — (FP) — "Obstoječi družabni red, ki ga zagovarja in podpira velebiznis, je odgovoren za val zločinstva, korupcije in raketiratva, ki se pojavlja v raznih oblikah, čeprav skuša kapitalistično časopisje natveziti te grehe prohibiciji," je izjavil Robert Moras Lovett, profesor na čikaški univerzi, v predavanju, ki ga je imel pred dijaki departmenta socialnih znanosti.

"Obstoječi socialni red temelji na raketirstvu in to že od časa, ko se je velebiznis povzpel do moči in dobil kontrolo nad mestno, državno in federalno vlado," je dejal Lovett. "Zločinstvo je v tesni zvezi z današnjo bizniško civilizacijo, ki zagovarja profitni motiv. Biznis je odgovoren za mnoga zla, dasi krivdo zavrača in zanikuje.

"Čikaško časopisje se je dvignilo in povzpelo do moči na valu zločinstva. Začetek je bil v konkurenci za pridobivanje naročnikov, ko je časopisje najemalo pretepače in celo pobojnike ter formiralo gange za pobijanje kompeticije. Tudi druge velike bizniške organizacije so se rade posluževale nasilstev v konkurenčnem boju.

"Čikaška politika je korumpirana do kosti, ali tudi za to situacijo je odgovoren velebiznis, kajti on dominira politiko. Niti eden od vodilnih čikaških politikov nima čistih rok. To priznavajo sami, kadar se obkladajo z raznimi priimki in očitajo drug drugemu graft in korupcijo. To se posebno opaža v volilnih kampanjah.

"Policija ne preganja pravih zločincev. Pusti jih na miru, rada pa pokaže svojo brutalnost nad malimi grešniki, ki nimajo zaslombe v političnih krogih in se ne morejo braniti. Bodisi da so krivi ali nedolžni, policija izvaja svojo skoro neomejeno oblast nad njimi, pravi zločinci, ki so odgovorni za korupcijo in raketirstvo, pa lahko nemoteno vršijo svoj posel in se jim ni treba bati prosekucije."

Referendum o smrtni kazni v v Michiganu

Lansing, Mich. — Ako governer ne vetira predloge za uvedbo smrtne kazni z elektrokucijo v državi Michigan, katero je sprejela legislatura, bodo imeli volilci odločilno besedo 6. aprila. Predloga določa, da gre vprašanje smrtne kazni na splošno glasovanje.

Phoenix, Ariz. — Nižja zbornica arizonske legislature je 4. t. m. zaključila, da se vešala zamenjajo s plinom za usmrčanje zločincev.

Prenočišča prenapolnjena.

New York. — Mestna prenočišča za brezposelne brezdomce so prenapolnjena, kot poroča blagostanjski urad. Mnogo teh mora spati na mizah in na hodnikih, ker ni postelj za vse, ki iščejo strehe v prenočiščih. Mesto je začelo graditi novo prenočišče, kjer bo prostora za tisoč oseb.

Indijski sporazum pride pred zbornico

Londonski parlament ima zadnjo besedo. Gandijeva zmaga je zelo revna

London, 5. marca. — Indijska pogodba, katero sta Gandi in vicekraj Irwin včeraj podpisala, pride pred angleški parlament kakor hitro bo odobrena po indijskem kongresu in angleški vladi. To se lahko zgodi v par tednih.

Pogodba premirja še ni objavljena, toda uradno poročilo se glasi, da glavne koncesije, ki jih je dal podkralj Irwin indijskim nacionalistom, so amnestija za politične jetnike, vzpostavitev zaplenjene lastnine nacionalistov in modifikacija solnega davka. Gandi je zahteval, da Anglija zavrže vse sklepe zadnje indijske konference v Londonu, toda ta zahteva je bila absolutno odklonjena.

Na drugi strani je vlada dobila od nacionalistov koncesijo, da prenehajo s pasivno revolto in vsa nadaljnja pogajanja za bodoči status Indije se vrše mirno pri okrogli mizi. Važna je tudi koncesija, da nacionalisti prenehajo z bojkotom angleškega blaga; tehnično je bojkot dovoljen, toda le v splošnem pomenu za vse tuje blago. Nacionalisti so opustili zahtevo za preiskavo o policijski brutalnosti.

Gandi je osvojil princip indijske federacije, ki bo odgovorna za blagostanje in mir v deželi, toda pod nadzorstvom Velike Britanije, katera obdrži pod svojo kontrolo finance, sredstva obrambe (armado), zadeve zunanje politike, status manjšin in odplačevanje državnega dolga. To nadzorstvo traja toliko časa, dokler Indija ne pokaže, da je zrela za samostojen dominijon.

Francoski socialisti proti posojilu Italiji

V zbornici se napoveduje hud boj proti sankcioniranju velikega posojila

Pariz, 5. marca. — Francoski socialisti in nekatere grupe socialnih radikalcev odločno nasprotujejo nameravanemu posojilu fašistični Italiji, ki ga je francoska vlada sankcionirala kot ceno za Mussolinijevo kapitulacijo glede mornarične pogodbe. Socialisti in njihovi antifašistični zavezniki pravijo, da Francija ne sme garantirati nobenih posojil, ki podaljšujejo fašistični režim, kajti posojilo te vrste je hazardno.

Francoski bankirji, ki imajo dati denar, so že v strahu, da bi mogli prodati večje število zadolžnic doma, pa se obračajo na angleške in ameriške bankirje, naj podpišejo večji del italijanskega posojila. Vest, da bo posojilo znašalo približno 70 milijard lir (več kot tri milijarde dolarjev), se vzdržuje.

Medtem je Mussolinijeva vlada odobrila sporazum s Francijo. Rimsko časopisje ima nalogo slepiti Italijane, da je Italija dobila, kar je zahtevala od Francije, namreč pariteto. V resnici pa bo Francija imela čez pet let 229,000 ton večje bojno brodovje kot Italija na podlagi sporazuma. Mussolini je moral sprejeti pogoje pod pritiskom Anglije, ker drugače ni mogel dobiti posojila, ki ga silno potrebuje za pokrpanje svojih bankrotiranih financ.

"Najboljši" detektiv samomorilec

Chicago. — Detektiv George Durgin, ki je veljal za najboljšega detektiva v Evanstonu, se je v sredo ustrelil. Za vzrok omenjajo družinske razmere.

Stavka nogavičarskih delavcev

Croyden, Pa.—Blue Moon Hosiery Co, je reducirala mezde za deset odstotkov, nakar so delavci pustili delo in zastavkali. Več kot sto nogavičarjev je prizadetih radi štrajka.

AMERIŠKI SOCIALISTI IN SOVJETSKA VLADA

Stranka bo morda revidirala stališče, ki ga je doslej zavzemala napram sovjetski Rusiji. Vprašanje bo predloženo konferenci

Washington, D. C. — (FP) — Radi pritiska s strani levičarjev obstoja možnost, da bo socialistična stranka spremenila svojo taktiko napram Sovjetski uniji. Izvršni odbor stranke, ki je imel svojo konferenco v Washingtonu, je odločil, da se ta zadeva in nekatera druga vprašanja predlože prihodnji konferenci, ki se bo vršila v mesecu juniju v Milwaukeeju. Na tej konferenci se bo vršila tudi diskusija glede premestitve glavnega stana socialistične stranke iz Chicaga v Washington.

Konferenca v Washingtonu je izbrala delegate, ki se bodo udeležili zborovanja Mednarodnega socialističnega in delavskega kongresa. Zborovanje se bo vršilo na Dunaju v mesecu juliju. Morris Hillquit bo vodil delegacijo, v kateri so Clarence Senior, tajnik stranke, Harry W. Laidler, Jessie Wallace Hughan in Evelyn Hughan. Hillquit je v svojem govoru poudarjal velik pomen nemških volitev, v katerih so fašisti dosegli značilno zmago. Izid volitev je pokazal nevarnost, ki preti socialni družbi radi obupa milijonov ljudi, ki iščejo izhoda iz situacije, kamor jih je vrgla ekonomska depresija. Kongres na Dunaju, je dejal, ima pred seboj ogromno delo, da združi socialistične sile za izvedbo konstruktivnih načrtov, ki bodo predloženi parlamentom raznih evropskih držav.

Govorniki so se izogibali vprašanja glede konfliktov med socialisti in komunisti, vendar je bilo razvidno, da se socialistični veterani tukaj in v Evropi v prvi vrsti zavzemajo za civilne svobodščine, dočim komunistični voditelji v Sovjetski uniji naglašajo socializacijo ekonomskega življenja potom diktature proletariata.

Eksekutivni odbor se je izrekel, da se konferenca v prihodnjem januarju vrši v južnih državah, morda v Atlanti, in da se prej aranžirajo shodi in zborovanja v raznih mestih na jugu. Slična zborovanja so se prošlo leto vršila na zapadu pred konferenco, ki je zborovala v Los Angelesu.

Dvesto socialistov, unijskih uradnikov in progresivcev se je udeležilo banketa, ki je bil priredjen po končani konferenci. Ob tej priliki so bila prečitana pisma in brzojavke, ki so jih poslale socialistične organizacije in posamezniki.

Amendiranje zakona o otroškem delu

Raleigh, N. C.—Amendment k zakonu o otroškem delu, ki določa, da se šolska doba za otroke zviša od štirinajst na šestnajst let ih da se otroke v tej dobi ne sme uposliti v industrijah, je bil sprejet v državni legislaturi.

North Carolina je imela doslej nenavaden zakon o otroškem delu. Ta zakon je dovoljeval, da otroci pod štirinajstim letom, ki ne znajo čitati ne pisati, ne smejo biti uposleni več kot osem ur na dan, dočim oni, ki znajo, lahko delajo v industrijah deset ur na dan.

Canter spet aretiran

Boston, Mass. — Harry Canter, ki je bil obsojen na eno leto ječe, ker je nazval governerja Fullerja za morilca Sacca in Vanzettija, je bil zopet aretiran, ko se je udeležil demonstracije brezposelnih na Boston Commonu. Policija je aretirala poleg njega še sedem drugih voditeljev demonstracij.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Datum v oklepaju, na primer (Feb. 28, 1931), poleg vašega imena na spisku pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poravnajte jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Muscle Shoals

Ti dve besedi strašita že celih deset let v ameriškem tisku, najbrž pa je še mnogo ljudi, ki ne vedo, kaj pomenita in kakšna velika borba je v teku okoli stvari, ki je označena z besedama Muscle Shoals.

To je ime kraja ob reki Tennessee v državi Alabami na jugu Združenih držav. Ko je Wilson — pokoj mu duši — pognal Ameriko v vojno "za demokracijo", je njegova vlada zgradila v tem kraju jez in tovarne za nitrat, ki so ga rabili za izdelovanje streliva. Vodna sila reke je proizvajala električno silo za tovarne. Wilsonova vlada je zapravila — ameriško ljudstvo pa plačalo — stopetdeset milijonov dolarjev za ta projekt.

Kmalu po vojni so Wilsona porinili v pokoj in grob in na krmilo so prišli republikanci. Vprašanje je prišlo, kaj bodo naredili z elektrarno in tovarno v Muscle Shoalsu. Vojna naloga nitratne tovarne je seveda prenehala, toda nitrat je dober tudi za umetno gnojilo, ki ga porebujejo farmarji, ne samo za strelivo. Tovarna, ki je last vlade, torej lahko obratuje tudi v mirnem času.

Toda republikanska stara garda je proti javnemu obratovanju tovaren. Njeno načelo je, da ameriška vlada ne sme konkurirati s privatnimi podjetniki, temveč jim mora pomagati, zato je grdo gledala Muscle Shoals in vsa slična podjetja, ki jih je prejšnja vlada zgradila med vojno. Najprej so hoteli enostavno prodati vse skupaj privatnim kompanijam — za vsako ceno, tudi zastonj bi jim bili dali kakor so dali ladje, letala in na kupe druge vojne opreme. Trust električne sile je želel Muscle Shoals zase in dajal je ponudbe vladi.

Muscle Shoals bi bil že davno v rokah trusta, če bi ne bilo v kongresu, zlasti v senatu, peščice takozvanih progresivcev, ki so sicer veliki oportunisti in še danes niso s seboj na jasnem, kaj hočejo, imajo pa to dobro svojstvo, da sovražijo staro gardo in vso njeno politiko ter ji nagajajo kjer le morejo. Progresivci, ki uključujejo republikance in demokrate, so instinktivni nasprotniki trustjanskih monopolov. To je pomagalo, da so preprečili prodajo Muscle Shoalsa. Ko je vlada uvidela, da s ciganisko kupčijo ne bo nič, je zahtevala, da se elektrarna s tovarno vred odda v najem privatni družbi. Nasprotniki trusta se spet dokazali kongresu, da bi bil pravi škandal, če bi trust elektrike dajal ljudstvu neznatno najemnino, zato pa odiral ljudstvo z visokimi cenami za električni tok in še posebej farmarje za gnojilo.

Po petih letih vročega boja je kongres končno le sklenil, da vlada sama obratuje Muscle Shoals in prodaja električni tok in gnojilo po nizkih cenah. Predsednik Coolidge je sklep ubil z žepnim vetom, ko ga ni hotel podpisati ob koncu zasedanja kongresa. Bitka se je morala ponoviti od kraja in po drugih petih letih je senator Norris spet srečno pregazil opozicijo z enakim sklepom, katerega pa je pravkar zaključeni kongres revidiral s kompromisom, da federalna vlada obratuje le elektrarno, tovarno za gnojila pa odda v najem. Norris se je nerad zadovoljil s tem, sprejel pa je kompromis v upanju, da načrt najde milost v Beli hiši.

Ni ga našel. Predsednik Hoover je sklep direktno vetiral z isto staro motivacijo, da vlada "ne sme konkurirati v businessu s privatnimi državljani". Bolje je, da peščica "privatnih državljanov" odira ogromno večino državljanov z visokimi cenami za električni tok.

Tako je Muscle Shoals spet tam, kjer je bil pred desetimi leti. Ves boj bo treba voditi spet od kraja in toliko časa, dokler ne bo v Beli hiši predsednik, ki se bo bolj brigal za koristi ljudstva kot pa za koristi trusta električne sile.

Ta trust je danes eden najmočnejših v Ameriki. Pograbil je brez malega že vse vodne sile v deželi in svoje prste ima v vsaki zbornici, kjerkoli se govori o javnih elektrarnah. Elektrika je danes važna komoditeta in lahko bi se proizvajala tako poceni, da bi vsaka hiša imela tok. Tako pa je nemogoče, dokler je elektrika monopol privatnega trusta.

Muscle Shoals je sam na sebi malenkost, naključje pa je hotelo, da je v tem važna sporna kost med privatnimi in ljudskimi interesi. Gre za velik princip.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Blagor ubogim

Rock Springs, Wyo. — Malo dela, kriza slabi časi, se sliši vsepovsod. Mesto sreče in veselja človek vidi le kisle, dolge obraze. Ljudje so pač čudni, nikakor jim ni prav; ako jih nebeški oče malo udari zato, ker jih ljubi in pa, da si zaslužijo malo več plačila, pa so nekateri tako naivni, da bi ga kmalu prosili, da bi jim dal več dela. Kaka predrznost! Ali se ni ljudem že milijonkrat pojasnilo tisti lepi čednostni izrek: Blagor ubogim na duhu, ker njih je nebeško kraljestvo?

Kadar boste videli proletarca, ki nosi zašito bombaževino na svojem suhem telesu, ne pomilovati ga, ampak zavidati se mora tega človeka, kajti njegovo je nebeško kraljestvo. Oko ni videlo, uho ni slišalo kaj je vse za njega pripravljeno, ko bo dokončal svojo pot ter zletel po ozkem mostu v blaženi vigvam.

Je že res, da je za dosego rajskega plačila navedenih mnogo zapovedi in prepovedi. Vendar se pa lahko v glavnem vse pove s par besedami: Moli in delaj! Spolnuj ukaze in nič ne misli. Ako se pa res mora misliti, naj se pa premišljuje kako je Abraham rodil Izaka; zakaj je Noe vzel na barko tudi bolhe in ščurke; ali koliko časa je vzelo Salamona, da je kušnil vsako izmed svojih žen, katerih je imel preko tisoč. Za slučaj, da se pa "ubogega" polasti silna želja, da bi govoril kaj posvetnega s tovariši, je pa za njega najbolj priporočljivo, da se razgovarja o zbijanju žoge, ali pa kako trpijo naši dobri delodajalci, ki nam tako po očetovsko delijo kruh.

Kraljestvo "ubogih" ni od tega sveta. Mnogo jih je sicer poklicanih, a niso vsi izvoljeni. Mnogi so tako nedosledni, da celo ta "izvoljene" pohujšujejo s tem, da jim hočejo dopovedati, da bi lahko proletarec veliko boljše že na tem svetu živel — posebno v tej dobi jekla in stroja. Zakaj zna zidati drugemu hiše, sam pa živi v staji? In zakaj strada, kadar je vsega dovolj pridelal? Upravičen je tudi on do uživanja naravnih krasot ter dela človeške umetnosti in lepote. Ni res, da je za njega na veke usojeno, da mora preživeti svoj čas v smradijivi tovarni ali temni jami.

Imoviti ljudje sicer vse te reči že danes prakticirajo in v polni meri uživajo. Celo reverendi se posvetnega razkošja prav nič ne branijo. Ali učiti uboge, da bi tako delali, je pa seveda silno pregrešno. Če pogledamo v sv. knjigo, vidimo notri zapisano: Preje bo šla kamela skozi šivankino uho, kot pa bogatin v nebesa. — Pretty slim chance. — Potem vidimo notri še eno lepo povest o bogatinu in ubogem Lazarju, ko stari Jehova ni niti pustil, da bi Lazar vhladil strašno žejo bogatinu s prstom pomočenim v vodo.

Bogatini torej dobro vedo, kako težko bo zanje — tam. Zakaj se vendar potem toliko trudijo, da bi ravež šel v nebesa? Zakaj ne vržejo bogastvo od sebe in postanejo sami reveži? Ali ni nespametno za kratko dobo posvetnega uživanja zapravljati večno srečo? Kje je torej njihova logika? Kaj pa če so tako dobrega srca, da na vsak način hočejo, da bo revež srečen? Strašno dvomim. Ljudem, ki se jim srce prav nič ne gane, kadar milijoni trpe pomanjkanje, jim je tudi vseeno kam bo šel revež, kadar krepne . . .

Kadar delavcem ponujajo nebesa, kamor sami nočejo, so ravno taki kakor tisti volk, ki se je lepo približal ovci in ji takole pihal na srce: Dušica moja, samo pusti mi, da juz oberem tvoje kosti, saj na tem svetu ni kaj prida življenje in je veliko boljše za tebe, da se preseliš na večno zelene pašnike. Težko bi kaka ovca kaj takega verovala. Ali za ljudi, ki imajo razum, pa je to seveda čista resnica.

Gotovo bi rad kdo vprašal, kako je mogoče, da se reverendi toliko trudijo, da bi se za vsako ceno vzdržal današnji roparski red. Celo "sv. oče" se je ponižni pred nekim časom in javno svaril ameriške mogotce, da naj se ja varujejo, da jih grešni komunizem ne uniči. Zakaj taka skrb za ljudi, kateri po večini niti ne spadajo v pravoverni hlev? Želja rimskega očeta pač ni odkritosrčna. Za bogatine bi bila to največja sreča, da jih kdo reši posvetnega bogastva, mesto katerega bi potem prejeli nebeško plačilo.

Iz zelenega Washingtona piše Svobodomislec, da se je v naselbini nenadoma pojavil zastopnik nebes in na vsak način hotel, da ga vsi Slovenci prosijo za nebeške vstopnice, katere bi seveda rad dal po primerni ceni. Ta mož je imel tudi moč, da je duše greha očistil. Ali največji greh je pa še vedno bil, ako je kdo razmišljal, da bi bil že tukaj srečen. Nekaj slovenskih dam se je sicer očistilo greha in sedaj čakajo, da jih že kmalu sprejme nebeški ženin. — Saj bo skoraj zanje to tudi najboljše, če so zgubile zaupanje v posvetno srečo.

V splošno kampanjo nebesnikov so tudi posegli kramarski časopisi. Tam v Colo. izhaja časopis, ki je v neki nedeljski izdaji priobčil široko razpravo ter komentiral kako nesrečni so ateisti. Velika rizba je kazala ateista, ki kot mrki ledenik plava po morju življenja, brez cilja, medtem ko je zaupanje v Boga narisano kot plavajoča ladja z razpetimi jadri.

Časopis to dela le za profit. Profiti, to je njegova sakrosanktna beseda. Celo veliki dnevniki so začeli agitirati za nebesa posebno sedaj, ko so "ubogi" lačni. To je delo pravih nebeških zastopnikov. Jaz ne vem, zakaj proti temu ne protestirajo.

Za mislečega človeka zgleda vse tole nebeško kramarstvo 'mighty fishy' in čas je že, da si pametni delavci omislijo svojega boga, ki bo zanje dober. Hinavcem in fakirjem naj pa pustijo njihovega.

The truth shall make you free.

F. K.

O posojilih vojnim veteranom

Barberton, Ohio.—Kdor je zasledoval časopisi zadnje dni, ni mogel prezreti kričavih naslovov na prvih straneh: "Kongres odobril bonus vojnim veteranom, predsednik Hoover ni s tem zadovoljen" itd. Kaj je prav za prav na vsem tem? Nič drugega kot zopetna diplomatična poteza republikanskega slona in demokratskega magarca. Pokazati se hočejo kot odrešeniki vojnih veteranov, ker si upajo s tem zagotoviti večino glasov pri prihodnjih volitvah.

Če človek vse dobro premisli, se mora od smeha prijeti za trebuh. Ha! Ha! Sprejeli so postavo, ki dovoljuje vojnim veteranom, da lahko dobe na posodo polovico njihovega denarja. Torej če imaš dobiti $1000, boš dobil $500, od teh boš plačeval pa po 4½% obresti. Ta je lepa! Železniške družbe in drugi kapitalisti so bili drugače plačani. Oni so dobili odškodnino takoj po vojni in v drugačni meri kot pa prostak ameriške armade.

Kdo nas je vprašal, če hočeš ali nočeš k vojakom? Moraš! Kdo nas je prosil, če hočeš ali nobeš vzeti liberty bondov? Moraš! Vzeli smo jih, vzeli smo war saving stamps, plačevali smo, plačevali, da je bolelo. . . In kaj imamo sedaj? Vojni veteran polico, katera ima biti izplačana leta 1945, to je vse.

Prišla je kriza, prišle so stiske, brezposelnost in mizerija. Marsikateri vojni veteran je v še večjih stiskah kot je bil za časa vojne, ko je dobival dolar na dan; saj danes še tega ni. Začele so romati prošnje v Washington, da bi nam izplačali bonusne police. Prišlo jih je na stotine, prišlo jih je na tisoče, na milijone. Kaj je zaleglo? Polovico so nam obljubili kot posojilo, to je vse.

Kot sem že omenil za $1000 dobiš sedaj $500 in če ne boš plačeval interesa, boš leta 1945 dobil namesto še $500 samo $25.30. $474.70 bosta pa slon in magarac posobala.

Sedaj pa poglejmo nekoliko, kdo je bil tisti, ki se je upiral popolni izplačitvi bonusa. Mar niso to ljudje, ki so si med vojno nakopičili bogastva in velikanskih premoženj, od katerih ne bi radi sedaj plačevali posebnega davka? In plačevali ga tudi ne bodo radi tega, ker so ti ljudje, ti veleposestniki, veleindustrijalci, milijonarji naši vladarji.

Prišel je že skrajni čas, da se ljudstvo zave in pomete s temi parasiti in si stvori vlado, ki bo res dajala vsem enake pravice, pa naj bo bogatin ali delavec. Vsem vojnim veteranom, kateri niso v prav zadnji stiski, bi pa svetoval, da naj nikar ne jemljejo denarja na posodo na njihove certifikate.

Prav lahko se zgodi, da bo prihodnje zasedanje kongresa dovolilo popolno izplačitev, če ne prihodnje pa eno v bližnji bodočnosti. Bo že prišel kak republikanski slon ali demokratski magarec, ki se mu bodo cedile sline po glasovih, pa bo prinesel resolucijo za izplačitev. Med tem pa lahko tudi inženir Hoover lahko k pameti pride in tako resolucijo podpre. Lahko pa tudi, da bi bila taka resolucija nekaj zelo neumnega za Zedinjene države. V tem slučaju jo bo pa oče Hoover prav gotovo podpiral in podpisal, če bi bila v obeh zbornicah sprejeta. Saj kaj pametnega še ni ukrenil, odkar vihti predsedniško žezlo.

Joseph Hiti.

Sobotni koncert

Girard, Ohio. — Pred nedavnim časom sem se priselil v Girard iz Gowande, N. Y. Obveščam prijatelje, da mi za naprej pišejo na spodaj označeni naslov. Dokler nisem dobil stanovanja za svojo družino, smo se bili začasno utaborili pri družinah Frank Prevec in M. Matekovich, za kar prisrčna hvala, kakor tudi ostalim rojakom za prijaznost.

Dne 1. marca sem se udeležil seje društva št. 49 SNPJ, ki se je vršila v najlepšem redu. Društvu želim mnogo uspeha v tem jubilejnem letu, ko bo obhajalo 25-letnico obstanka. Upam, da se članstvo takrat spomni pionirjev, najsibodo že mrtvi ali živi.

Tukajšnji rojaki so že od nekdaj napredni, kar pokazujejo čarterji raznih društev v SN domu na State streetu. So tudi ljubitelji lepega petja. Imeli so razne koncerte, na primer Šubelja dvakrat, Banovca, Ropasovo, go. Lovšetovo, Belleta in Pluta, Udovichevo in Laushetovo iz Clevelanda in nastope raznih pevskih zborov.

Prihodnjo soboto zvečer dne 7. marca se vrši zopet koncert Udovicheve in Laushetove v Narodnem domu. Obe pevki sta dobro znani slovenski javnosti širom Amerike radi lepih domačih pesmic njunih gramofonskih plošč. Ker teh pevk še nisem slišal, se bom sedaj toliko bolj podvizal za sedež. Pričetek koncerta bo ob 7. uri zvečer. Mislim, da ni potreba posebnega vabila za udeležbo, ker ti dve pevki vsak Girardčan rad posluša. In tudi se menda naša pesem lepše glasi v tuji kot pa na rodnih tleh. Ob njenih akordih človek vsaj trenutno pozabi na svoje grenko življenje, ki ni prijetno posebno še v današnjih mizernih časih.

John Matekovich, 106 Smithsonian Ave.

Vežbanje za "Darinko"

Detroit, Mich. — Dne 26. aprila bodo Detroitčani zopet videli nekaj krasnega, ki še ni bilo na delavskem odru v Detroitu. Pevski zbor "Svoboda", odsek kluba št. 114, priredi ta dan krasno opereto "Darinka" v treh dejanjih. Opereto predstavlja zgodovino 300 let nazaj, ko je bila še tlaka v starem kraju. Godi se na gradu pri Krškem.

Svoboda je pridno na delu z vežbanjem, da bo opereta čimveč mogoče dobro igrana. Ima krasne solospeve, duete, kvartete in zbor s krasnim petjem; spremljevana bo z orkestrom. Da bo opereta dobro izvajana z orkestrom, gre vse priznanje pevovodju John Berlizgu, ki se trudi, da priredi orkestracijo.

Na tej predstavi ne bo samo Svoboda, ampak bo sodeloval v programu tudi pevski zbor "Zarja" iz Clevelanda, odsek soc. kluba št. 27, katerega so mislili gotovi elementi v Clevelandu uničiti. Pevski zbor Zarja bo ta dan pokazal v Detroitu rojakom, kaj zmorejo delavci storiti, ako so med seboj solidarni, da se lahko premaga vse ovire, kadar jih napade sovražnik, ki hoče uničiti njih solidarnost v prid sedanjemu gnilemu sistemu.

Naj še omenim, da s predstavami kot so operete so veliki stroški. Če take predstave ne podpre občinstvo, je gotovo izguba. Treba je plačat za vsako vajo pijanista, orkester, kostume za igralce. Šele sedaj, ko je treba vse to pripravljati, se vidi kaki so stroški. Pevski zbor Svoboda ne gleda na dobiček, pač pa hoče pokazat, kaj so delavci vsega zmožni, ako hočejo delati drug z drugim. Rojaki, podprite pevski zbor v tem slučaju, užitka boste imeli dovolj, ne bo vam žal. Tisti pa, ki imate veselje do petja, pristopite k Svobodi. Vaje se vrše vsaki petek ob 8. uri zvečer na 116 Six Mile E. v dvorani pevskega zbora Slavulj.

Frank Smerdu.

Kegljalska tekma

Milwaukee, Wis.—Že je bilo nekaj poročanega, da se bo vršilo veliko kegljanje za dobitke v soboto in nedeljo 7. in 8. marca na Martin Remcovem kegljišču, 814 S. 5th st. To kegljanje se vrši v korist org. Slovenski dom. Lahko rečem, da še ni bilo v Milwaukeeju med Slovenci kegljanja s tako številnimi in vrednostnimi dobitki, kakor bo ta dva dneva. Organizacija sama je določila precejšnjo vsoto za visoke prve denarne nagrade. Pripravljalni odbor se pa tudi, kakor vem, s posebno vnemo zavzema, da preskrbi in nabere čimveč stvari, ki se bodo dale kot nagrade sporedno dobrim kegljalcem.

Ker se sliši, da se je tudi ženski spol pričel zanimati za to kegljanje, bo tudi za te pripravljeno nekaj posebnih nagrad. Kegljale bodo lahko v posebnem oddelku.

Koliko in kakšne bodo te nagrade, o tem nočem poročati na tem mestu. Rečem pa, da so vredne, da si jih vsakdo omenjena dva dneva ogleda in se potrudi, da si jih pridobi. Ne pozabite torej na to zanimivo kegljanje.

Nekdo, ki ve.

Koncert in program deškega kluba

Chicago, Ill.—Kot že poročano, priredi godba in orkester čikaškega deškega kluba, pri kateri je tudi nekaj slovenskih dečkov, prihodnjo nedeljo popoldne v dvorani SNPJ svoj običajni letni koncert. Program tega koncerta je sledeči:

Junior Band.—1. Dot and Phil, March—Fillmore. 2. Hermina Waltz—Fillmore. 3. Sailor Song—Fillmore.

Orchestra.—4. Vienna Forever, Orchestra—Tocaben. 5. Wild Rose, Cornet Solo, George Miller—Vandercook. 6. Beautiful Colorado, Saxophone Solo, Joseph Ruzek—DeLuca. 7. Straussiana, Orchestra—Seredy. 8. Chrysanthemum, Cornet Solo, James Miller—Vandercook. 9. SNPJ March, Orchestra—A. Grill.

Senior Band.—10. Burton March, Senior Band—Noel. 11. Selections, Violin Solo—John Tockstein. 12. Operatic Mingle-Selections, Senior Band—Berty. 13. Memories, Clarinet Solo, Jerome Krejci.—L. Althouse. 14. Union March, Senior Band—Noel. 15. Tramp, Ttramp, Tramp, Tuba solo—Clarence Karelja. 16. Piano Selections—Eugene Lewis. 17. Stanley March, Senior Band—Noel. Vodja orkestra Joseph J. Grill.

Pričetek programa točno ob 3. uri.—Vstopnina 50c, otroci od 6. do 16. leta 25c.—Udeležite se tega koncerta, ker imeli boste užitek.—Za publicijski odbor:

Peter Bernik.

Banka v konkurzu

Avella, Pa. — Dne 26. febr. je zaprla vrata Lincoln National banka v Avelli. Vzrok so "zmrznjene" investicije in pa "želja vodstva, da protektira vlagatelje", po izjavi direktorja. Zakaj vraga niso imeli te želje že prej, ko je bil še čas, kar bi bilo vlagateljem gotovo veliko koristnejše? Banko je prevzel državni bančni department, ni pa upanja, da bi ponovno zaposlovala, ker je premoženje preveč "zmrznjeno."—Poročevalec.

Solnce v električni žarnici

Na poti do uresničenja prastare sanje

Dr. Bruno Lange z Viljamovega zavoda v Berlinu-Dahlemu je odkril, kakor poročajo vesti, nov način za direktno spreminjanje solnčnih žarkov v električno energijo. Ta način bi omogočal veliko cenejše in hitrejše izkoriščanje solnčne sile nego po dosedanjih ovinkih preko premoga, bencina in vodnih naprav. Že pred časom je ugotovil Lange, da nastajajo na bakrenih ploščah, ki so prevlečene z bakrenim oksidulom in predane vplivom solnčne svetlobe šibki električni toki. Novi poskusi pa so pokazali, da druge kovine še bolje ustrezajo temu namenu. Tako je z osvetljevanjem kovinskih plošč s solčnimi žarki dosegel toke, s katerimi so zagorele majhne žarnice in kar pognali celo majhen električni motor. Največja napetost, ki jo je proizvajal, je znašala samo 2 volta, a to ni tako važno, saj so to le začetni poskusi, ki kažejo samo pot do skoraj bližnjih večjih uspehov. Vsekako je Langejeva metoda neprimerno preprostejša in izdatnejša nego tisočere pred njo, ki so skušale uresničiti prastaro človeško sanjo, da bi solnčna luč svetila tudi ponoči.

Med temi prejšnjimi metodami je omenjen n. pr. tisto, ki so jo izumili ameriški raziskovalci pred dvema desetletjema. L. 1911. so prezentirali v Ameriki aparat, ki je imel obilo steklene omarice in ki je v notranjosti vsebovale kline iz določenih zlitin. Klini so ležali v izolirni masi tako, da so s konicami segali do steklenega pokrova, spodnji konci pa so molili v omarice. To so postavili na solnce. Konci klinov so se segrele, spodnji konci so v izolirani masi ostali hladni. Ta razlika v temperaturi je ustvarila električni tok, ki so ga lahko zbrali v akumulatorje. Z velikimi omaricami te vrste so dosegli po osemurnem osvetljevanju tok, ki je napajal več žarnic lahko več večerov.

Podobni uspehi so mogoči po kemični poti. Kemik Winter si je n. pr. izbral raztopino (železov klorid in živosrebrni klorid), ki se po vplivom solnčnih žarkov kemično spreminja. Nova snov, ki tako nastane, se v temi ponovno spremeni v prejšnjo snov, a energija solnčnih žarkov, ki je povzročila spremembo, se sedaj spošča v obliki slabotnega električnega toka. Tako se je uresničil tu čudež, da se je vezana sila, ki sveti in ogreva. Seveda le v neznatni praktično malo uporabni meri. Tudi drugi načini, pri katerih se je solnčna toplota uporabljala za proizvajanje pare, ki je nato gnala turbino in posredno po tej pridobivala električno silo, se niso izkazali. Tako zvani "solnčni motorji" na paro, kakor Goddardov, so ostali bolj igračke, za kaj resnega pa so zahtevali tako kompliciranih, velikih in dragih priprav, da se niso izplačali. Tako bo tehnika po vsej prilike nadaljevala le tam, kjer so začeli Langejevi eksperimenti.

Hindustanec in krava

V Indiji velja krava za sveto žival in Hindustanec (Indijec) kravo ubije ali pa jo rani, četudi le po nesreči, se mora za svoj zločin težko pokoriti. Tako zahtevata vera in stara navada. Kazni, ki jo takemu grešniku naloži indijski duhovnik, se ne odtegne noben dobrotnik.

Neki holandski potnik pripoveduje, kako je nekega vročega poletnega dne sedel na verandi nekega hotela v Kalkuti in kako je nenadoma zaslišal zvoniti kravji zvonec. Vedel je, da mora biti cesta prosta, če se približuje "sveta" krava. Na njegovo začudenje pa ni prišla po cesti nobena krava, ampak neki Indijec, ki je imel okoli vratu obešen velik kravji zvonec, s katerim je neprestano zvonil. Videl pa je potnik tudi, kako je njegov sluga-domačin spustil novec v puščico, ki jo je nosil Indijec v roki, in da se je s svojim rojakom nekaj pogovarjal. Po slovesu je Indijec nadaljeval svojo pot in zvonil po ulici naprej.

"Ali je to kakšen berač" — je vprašal potnik svojega služabnika.

"Ne, gospod, to ni berač, ampak obsojenec. Mož mora delati pokoro, ker je ubil kravo. Njegova krava je bila nekega dne zaradi silne vročine lena in ni hotela z vozičkom naprej. Mož jo je potegnil za rep in jo nekoliko zasukal, pa tudi ni šlo. To je moža zjezilo. Ker je na vozičku imel slučajno naloženih nekaj težkih drogov, je zagrabil za en drog in je kravo z drogom udaril s toliko silo po glavi, da se je krava mrtva zgrudila na tla."

Na povelje svečenika, kateremu je priznal svoj zločin nad kravo, mora Indijec sedem let delati pokoro sedem let: obnašati se mora ob sedem let kakor krava. Zato nosi zvonec okoli vratu in mora hoditi kot berač od hiše do hiše . . .

Vse strahote proletarskega življenja bodo minule šele, ko jim proletariat sam napravi konec. Dotlej ga bo davil glad, hodil bo v cunjah in stanoval v bednih luknjah. Dotlej bo iskal tolažbe v alkoholu in bo moral za kruh prodajati svojo ljubezen. Dotlej bo bolan, mučen po bolečinah, bo neodrešen jetnik v prostorih meščanske kulture. Sam mora najti pot v svet.—Otto Rühle.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

TORILCI ZADNJIH ZAGREBŠKIH ATENTATOV ODKRITI

policija je baje pozaprla mnogo ljudi, ki so v zvezi z zadnjimi zagrebškimi atentati. — Atentati so spet delo emigrantov?

Ljubljana, 13. febr. 1931.

V prvi polovici meseca januarja je eksplodiralo v Zagrebu na raznih mestih več peklenskih strojev. Tako je bil položen eden banski palači, drugi v carinarnici itd. Peklenski stroji so eksplodirali, a niso napravili nikakršne velike škode. Ker je eden peklenskih strojev eksplodiral blizu Zagreba v vagonu brzega vlaka, ki vozi iz Italije proti Beogradu, so domnevali tedaj in pisali, da so ta peklenski stroj v Italiji skrili v vagon ter ga temvali tako, da bi eksplodiral v Zagrebu na kolodvoru. Eksplodiral pa je nekoliko izven Zagreba ter ni napravil mnogo škode. Potniku, ki je sedel nad peklenskim strojem, je samo nekoliko ranil nogo. Potem takem so bili torej stroji namenjeni le v demonstrativen protest, ne pa da bi zahtevali žrtev.

Ko se je mudila v Zagrebu italijanska dvojica, je spet eksplodiral peklenski stroj. Topot v prostorih organizacije "Mlada Jugoslavija", ki je bila ustanovljena za mladino, ki odobrava novi režim. In v lokalih te organizacije je 31. januarja eksplodiral peklenski stroj. Ubil ni nikogar, a okrušil je nekoliko zidu. Namenjen je bil spet v protest. In te dni so menda dobili razstrelilce, ki so v zvezi s temi atentati.

V Novi Gradiški je bil namenjen ubit tamkajšnji župan Anija Berica. Njegov ubijalec Ivan Rosić je izpovedal, da je bil en od inicijatorjev tega političnega umora neki Ivo Ljevaković iz Libika. In zdaj so šle aretacije kar po vrsti. Aretirali so Ljevakoviča. O njem se je dogovorilo, da je šel lani večkrat na Dunaj, kjer se je sestajal z emigranti ter se pogovarjal o tem, kako razširiti teroristične akcije. Ljevakovič sam je baje izpovedal, da ga je Gustav Perčec z Dunaja peljal v Šopronj na madžarsko, kjer ga je učil, kako se peklenski stroji izdelujejo. Vidi razstreliva je nekaj dobil v roke.

Glede zagrebških atentatov pa je policija zvedela, da sta imela svoje prste vmes tudi neki Josip Miklaušič, natakar v Zagrebu, in Josip Poropad, elektrotehnični delavec v Zagrebu. Zdaj je baje šlo z aretacijami po vrsti: Poropad je priznal, da je napravil štiri peklenske stroje, ki jih je napravil iz materijala, ki mu je bil dal Miklaušič, Miklaušič je priznal, da je dobil razstrelivo od Martina Nagyja iz Fernandovca. Ta pa je spet izjavil, da je prejemal razstrelivo od Antonija Demetrovića, ki živi onkraj meje na Madjarskem. Demetrović da mu je tudi dejal, da je Perčec nagradil bogato vse, ki bodo aktivno delali kot teroristi.

Miklaušič je položil en peklenski stroj v bansko palačo, drugega pa 31. januarja v prostore "Mlade Jugoslavije", ostala dva pa so našli na stanovanju Miklaušiča oziroma Poropada. Tako uradno poročilo.

DROBNE VESTI

Nadno tolmačenje zakona o samskem davku

Za samce nad 30 let stare je bil izdelan zakon, po katerem morajo plačevati samski davek. Istim zakonom pa je država določila, da se vsem staršem, ki so rodili devet otrok, vsi davki odpustijo. Toda ta zadnja določba zakona se tolmači na vse mogoče načine, na zelo čudne načine.

Zgodilo se je, da je mati, ki je rodila deset otrok v svojem življenju, zaprosila finančno direkcijo v Ljubljani, da ji zbriše te davke. Toda prejela je odgovor, da ji po zakonu tega priznati ne morejo. Zakaj zakonsko določbo je treba razumeti tako, da so oprostijo davkov tisti starši, ki so imeli pri rojstvu devetega otroka vseh prejšnjih osem otrok živih. Le staršem, ki so imeli vsikrati devet živih otrok, se davke odpiše.

Torej: mati je rodila osem otrok, toda preden je rodila devetega, ji je eden prejšnjih otrok umrl, mogoče teden pred rojstvom devetega. Če bi ta otrok umrl vsaj dva dni ali en dan po rojstvu devetega otroka, bi staršem bili vsi davki odpisani, tedaj bi se jim priznalo, da so rodili devet otrok in da so starši — starši deveterih otrok.

Potem takem lahko rodi mati 12 ali 20 otrok — če ni nikdar hkrati imela deveterih otrok živih, se ji ne prizna materinstvo deveterih otrok. In davki ostanejo. Če pa po rojstvu devetega otroka vseh ostalih osem umre, so starši vendarle rešeni vseh davkov.

Pa pravijo, da so s to določbo hoteli dvigniti "produkcijo" otrok, da je država hotela s tem dvigniti produkcijo vojakov. Toda tolmačenje te določbe v praksi je zelo nezmiselno.

Papež in radio. — Rimski papež si je dal zgraditi svojo radiooddajno postajo v rimski cerkveni državi in bo ta postaja imela otvoritev 12. februarja popoldan. Ljubljanski klerikalni "Slovenec" seveda že več dni piše o tem ter opozarja vernike na to "lepo priložnost" slišati govor in predvsem glas (saj govora ne bodo mnogi razumeli) premilega božjega namestnika v fašistični prestolnici. Ljubljanski Radio je dal za danes celo inserat v Slovenca in v — "Jutro", ki ga prav tako objavlja na vidnem mestu. Za denar se vse napravi . . .

Plečnik in Jakopič bosta skupno z Lutkarsko organizacijo zgradila paviljon za lutkarsko gledališče v Ljubljani, ki naj bi bilo centralno gledališče za lutkarstvo v vsej državi. Glavni vodja je seveda slikar Klemenčič, ki je že pred leti osnoval in povečini sam vodil in delal Lutkarsko gledališče v Mestnem domu. V odboru za zgraditev lutkarskega gledališča so med drugim tudi pesnik Miran Jarc, režiserja Šest in Skrbinšek, pisatelj Ivan Lah, skladatelj Škerjanc, Boris Orel in Mirko Pretnar. Delovanju tega odbora za lutkarsko gledališče za našo mladino je želeti le uspeha.

Prof. dr. Matija Murko, najodličnejši znanstvenik-slavist, naš štajerski rojak in že dolga leta profesor na praški univerzi, avtor mnogih znanstvenih del, je praznoval te dni 70-letnico svojega rojstva. Spomnili so se ga vsi slovenski listi in še mnogo bolj praški češki listi, čestital mu je češkoslovaški predsednik Masaryk, čestitale so mu univerze, mnogi znanstveniki itd.

Seaton Watson govori neprijetno o Jugoslaviji

Med inozemskimi publicisti, ki so se ves čas Jugoslavije zanimali za njen razvoj in njeno delo, veljata za najbolj ugledna nemški publicist Herman Wendel in angleški publicist Seaton Watson, ki sta napisala že mnogo knjig o Jugoslaviji. Seaton Watson se podpisuje tudi Scotus Viator in je zlasti o sarajevskem atentatu izdal pomembno knjigo. Po nastopu novega režima obeh uglednih publicistov ni več v našo državo, dasi sta poprej stalno prihajala semkaj. Tudi ko jih je nekoliko pred nastopom sedanjega režima izvolila beograjska univerza za častnega doktorja in ju povabila na slovesno promocijo, ki naj bi se izvršila že po 6. januarju, sta izostala in nista sprejela doktorskega naslova od beograjske univerze. Oba sta svoj čas bila deležne velikih hval in češčenja v našem tisku in v službeni javnosti, toda zdaj ju nič več ne marajo poznati. Oba sta namreč napisala že vrsto člankov, ki pišejo nepovoljno o razmerah pri nas. In zato ju zdaj ne poznajo več.

Seaton Watson je nedavno napisal v praškem listu "Lidove Noviny" serijo neprijetnih člankov o Jugoslaviji, zdaj pa je objavil neki članek spet v švicarskem zuriškem listu, ki je prav tako naperjen proti režimu pri nas. Mi sicer tega ne bi zvedeli, toda službena jugoslovanska agencija Avala poroča in zavrača trditve "nekega" Seatona Watsona v švicarskih listih. Tamkaj piše Wason baje o krutem absolutizmu, o zatiranju vsake svobode, o odvisnosti sodišč in o umetnem ustvarjanju razpoloženja, o mučenju in neprestanih aretacijah itd.

Odkar piše Watson neprijetne članke, je ostal "neki" . . . Poprej so vedno govorili o "našem iskrenem prijatelju Watsonu". Časi se izpreminjajo, in s časi še marsikaj drugega.

Rodbinska imena, ki so docela in neoporečno slovenska, a jih pišejo po starem v nemškem pravopisu, bodo morali ljudje izpremeniti t. j. pisati jih tako, kakor predpisuje slovenski pravopis. Koliko je slovenskih imen, ki so jih avstrijski rodoljubi izpremenili v toliko, da so jih nemško pisali in da so bolj pridobili na ugledu pri cesarju zvestih podanikov. Tako so se Potočniki pisali v Avstriji Pototschnigg, Močnik se je pisal Motschnigg, Berglez se je pisal Wergles itd. Še zdaj je mnogo ljudi, ki so po kratnem listu pač Pototschniggi, in se tudi sedaj še niso prekrstili v slovensko obliko svojega slovenskega imena. Novi zakon o osebnih imenih pa zapoveduje, da se morajo taka brezdvomna slovenska imena pisati tako, kakor zahteva to slovenski (ali srbski) pravopis. Da se to olajša, je zakon dovolil, da izpremembe takih imen lahko izvršijo kar okrajni glavarji sami, dočim je doslej imel pravico izpreminjati imena le ban. Samo ban lahko dovoli, da se kdo prekrsti s priimkom. V zgoraj omenjenem primeru pa lahko dovoli to že okrajni glavar sam. Če pa se seveda kak Weinberger, ki je bil v Avstriji vesel, da ima tak nemški priimek, hoče iz vnetega jugoslovanstva preimenovati v Vinogradnika, sme to dovoliti tudi odslej samo ban.

Maščevanje brezposelnega. — Včeraj opoldne se je v Zagrebu vračala proti svojemu domu v bližini zagrebškega velesejma 14-letna Iska Vrkljan, hčerka gostilničarja Antona Vrkljana. Nenadoma je skočil na cesti prednjo mlad človek ter jo z nožem desetkrat zabodel v grlo, glavo in lice, tako da je deklica v bolnici v zelo nevarnem stanju. Napadalca pa so na begu zgrabili ter predali policiji. Je to Slavko Žimrek, star 28 let in po poklicu soboslikar. Zaposlen je bil pri očetu deklice, ki pa ga je v prepiru odslovil in je vrgel Žimreka na cesto. Maščeval se je nad gostilničarjem s tem, da je napadel in ranil njegovo deklico.

Nenavadna operacija. — V Murski Soboti se je v bolnici izvršila zanimiva operacija. V bolnico so sprejeli pred nekaj dnevi 27-letno Gizelo Pati, ki je stalno tožila o silnih bolečinah v želodcu. Zdravniki so pregledali, preiskali z rentgenom ter dognali, da ima v notranjosti neki predmet, ki ga je treba z operacijo odstraniti. Dasi je bila to nevarna operacija, se je zdravnik dr. Škrlec odločil, da jo bo izvršil. In jo je docela uspešno tudi izvršil. Našel je v ženi izven maternice glavo nedonošenčka. Glava je bila že pokrita z lasmi in tudi zobje so bili že razviti. Namesto trupa pa se je glave držala nekaka zakrležena gruda mesa. — Mlada žena je pred štirimi leti rodila in to, kar so zdaj našli pri njej, je bržkone nerazviti dvojček.

Redukcije, zniževanje plač . . . Jeklarna v Guštajnu je odpustila 40 delavcev, češ, da ni naročil. So pa odpuščeni povečini le starejši delavci, ki so brez premoženja, a z velikimi družinami in ki so bili navezani le na zaslužek v fabriki. — Kamnolomsko podjetje v Čeplaku pri Oplotnici je odpustilo prav tako 55 delavcev. Pomanjkanje naročil. Spor je nastal tudi v kamnolomu inž. Lenarčiča v Ribnici na Pohorju. Vodstvo je vpeljalo nepovoljni akordni sistem, poleg tega je znižalo delavstvu plače za 10 odstotkov. Itd.

Mile Klopčič dobil nagrado za najboljšo mladinsko pesem. — Mladinska Matica Udruženja jugoslovanskih učiteljev v Ljubljani, je lani razpisala nagrado (300 Din) za najboljšo mladinsko pesem, ki bi jo objavila kot uvodno pesem v vsakoletnem mladinskem zborniku "Kresnice". Nagrada je bila priznana Miletu Klopčiču za njegovo pesem "Moj oče". Mile Klopčič je stalni sotrudnik "Mladinskega lista", Chicago.

Marija P.:

Tragika spolov

Srečavajo me oči mladih žen. Preplašeno srumežljive so in boječe zbegane. In če se za hip ustavijo v mojem srcu, me v njih prečudno gane vprašanje, ki ga z besedo ne morejo razodeti. Le rahlo trepetaje mi prožijo roko in gredo mimo. A tisto njihovo vprašanje se čudno žalostno razboli v meni: "Kaj je z menoj?" "Kaj je z nama?"

Razkošje duš, ki se je opojno snovalo iz hrepenenja mlade ljubezni, je začelo ugašati. Prazniki so se jeli redčiti, zgubili so svoj blesk in svojo globoko simboliko, umaknili so se topemu toku vsakdanjosti. Ona polna, svetla doživetja, ki so ju spajala v globoko zavestno harmonijo, so jela izostajati. Izraz je postal ohlapen, površen, nepotreben. Dvoje človeških življenj, ki je v razmahu najglobljega spoznanja priznalo neizmerno vrednoto življenja v dveh, je tako čudno onemelo. Ali je ta onemelost izraz notranje smrti? "Kaj je z menoj?" "Kaj je z nama?"

Žena, ki jo vsakdanje opravilo odteguje svoji lastni notranji tvornosti in jo razbija v nešteto, za njeno intimno življenje uničujočih malenkosti, ostro začuti, da se je skupno ustvarjanje in gibanje življenja prestavilo na docela drugo ravnino, kot jo je zasnovala v svojem jasno dočutenem vrednostnem načrtu. Ta prestavitev se je izvršila brez njenega zavestnega pristanka. Izvršila se je takorekoč mimogrede, potihoma, kar čez noč, dokler se ni mahoma zavedla, da stoji na tuji zemlji in ne ve, kje je in kam jo vodi pot. Duhovno prostorje, v katerem živi, je tako stekleno prozorno, od konca do kraja vidno, v njem z določeno besedo lahko označiš predmet za predmetom, v njem ni več somraka in prečudno svetlih slutenj. Čisto drugače je. Domotožje po njenem polnem življenju dahne v rahlo boječo tožbo plašen zvok . . . "Kaj bi rada" "Ne bodi sentimentalna!" Potem je umolknila.

Iz notranje stiske se skuša rešiti v vprašanju: "Morda pa ni le z nama tako? Morda je pa to zakonitost življenja, kateri nihče ne more ubežati in neizprosno zaseže tudi najbolj osvetljeno življenjsko prostorje dveh duš. Morda . . ." In ta zakonitost se poraja iz absolutne razlike med možem in ženo . . .

Mož — žena! Dvoje življenskih principov, dvoje nasprotnih smeri, dvoje polarnih struktur! Skušajmo jih razumeti:

Žena doživija kompleksno, mož elementarno. Karkoli in kadarkoli doživija žena, je pri vsakem doživljaju vsa udeležena. To se pravi, celotna duševnost zvibrira v poedinem doživljaju. Tako je n. pr. mišljenje prepojeno s čuvstvom, ne more ga izolirati, nujno se ji odzove. V praktičnem življenju odgovarja temu teoretičnemu dejstvu znana resnica, da njeno razsojanje vodi čuvstvo, da je njeno življenje često silno zapleteno, nerazrešljivo, da je nepreračunljiva in se odloča brez razsojanja, da dela skoke. En doživljaj ji sproži cel kompleks drugih doživljajev. Mož nasprotno se duševno udejstvuje takorekoč z izseki svoje duševnosti, ne s celoto. Razsojanje mu je istinito razsojanje, ne čuvstvovanje. Zato dela po načrtu, ni skakav, je dosleden, ker vedno ostaja v tisti doživljajski smeri in tistem okolju, ki je dotičnemu doživljaju homogeno. Zato more biti trezen, hladen v momentih in položajih, v katerih bi žena ne zmogla. Znano dejstvo, da je žena "bolj čuvstvena" kot mož, ne odgovarja docela resnici. Tudi mož je sposoben silno intenzivnega čuvstvovanja, le da on lahko čuvstvovanje loči od ostalih duševnih funkcij, dočim žena tega ne more — baš radi kompleksnega značaja svoje duševnosti.

Žena doživlja centralno, to je osebnostno. Njeno doživljanje je v brezdistančni zvezi z njenim subjektom. To se pravi, da njen "jaz" intenzivno sega v vsa njena doživljanja, da iz tega jaza takorekoč ne more stopiti, njeni doživljaji so v bistvu usmerjeni in teže nazaj k njenemu subjektu. V ženski duševnosti ima najmočnejši povdarek subjekt radi njega samega. Drugače pri možu: Smer njegovih doživljajev je obrnjena navzven. Isto smer imajo njegovi interesi. Končni smoter njegovega doživljanja je vendar v tem, da postavi nekaj "iz sebe" v svet.

Mož je baš iz tega razloga stvaren, žena nestvarna, on je reprezentant objektivne kulture, žena reprezentant subjektivne kulture. To dejstvo nam postane jasno tudi iz sledečega: Doživljajska plast, ki najbolj jedrovito in najbolj interno oklepa človeški subjekt — to je ravno čuvstvena plast ali plast človeškega vrednostnega odnosa do pojavov. Ta plast je v neprimerno tesnejši zvezi z bistvom človeške individualnosti kot n. pr. mišljenjska ali intelektualna plast. Čuvstvena plast je pri ženski psihi v stalni vibraciji, v vedni aktivnosti, kar nam tudi osvetljuje tesno zvezo med aktivnim ženskim subjektom in njegovimi doživljaji. V tej zvezi lahko tudi omenim, da ona pasivnost, ki se kot tipična lastnost pripisuje ženski duševnosti, ni neaktivnost sploh, le smer in način aktivnosti je v ženski psihi drugačen kot v moški. Moška aktivnost je v vidnih efektih dojemljiva, ženska aktivnost je interna. Naj nam osvetli to trditev dejstvo, kako žena prenaša bolečino duševno pa tudi telesno ("prenašanje" ni nikakor istovetno s pasivnostjo), kako se zavzame za gotove pojave. Močno notranjo aktivnost nam očitujejo svetniški ženski tipi. Morda ima celo njena tipična "trma" svoj razlog v njeni subjektivno povdarjeni strukturi.

Zdi se mi važno, da iz te njene temeljne strukture razložimo njeno rahločutje, občutljivost, njeno globoko ranljivost. Zakaj jo gotovi življenski udarci tako lahko razrušijo do popolne propasti? Ne ker je "šibkejša", temveč ker zadenejo njen subjekt kot celoto. Zakaj je n. pr. pri debati kaj kmalu "osebno užaljena?" Ker je zveza med njenim subjektom in doživljaji tako tesna. Ta subjektno strukturirana duševnost nam bo mogla pojasniti neizbežno tragiko v njenem razmerju do moža: Svoj subjekt doživi kot posebno in zanjo najbolj povdarjeno vrednoto, katero mora jačiti, večati ne v smislu egoizma, temveč v smislu nekakega naznotraj obrnjenega objektivnega ustvarjanja vrednot. — (Seveda se često dogaja, da je poizkus povdarjanja napačen in povzroča motnje v družabnih edinicah — pri površnih in plehkih ženskih naturah.) V njej sami je oporišče, kjer tudi ona more ustvarjati vrednote, ki so docela ekvivalentne onim, ki jih mož stvariteljsko postavlja "iz sebe" v svet. Zato je kultura lastnega subjekta njena najvišja in zavestno občutena naloga. Občuti jo kot primarno — vse kulturno udejstvovanje smatra za sekundarno — dokler je seveda ostala pristna in nepotvorjena. In če bi hotela s svojo aktivnostjo spremeniti obraz sveta, se ta sprememba vedno končno tiče le izpopolnitve človeških subjektov.

Povdarek subjekta v moški strukturi je docela drugačen. Tu ne pride v poštev toliko samovrednost, kot samolastna vrednota, temveč ta povdarek lastnega subjekta in njega podvig ima svoj smoter v družbi v odnosu do drugih subjektov, torej v socialnih in kulturnih vrednotah. Delôma ima svoje korenine v političnem instinktu, ki ga vede v obvladanje družbe in sveta.

Subjekt ima v ženski strukturi torej drugačno vrednostno mesto kot v moški. In to je temelj tragike obeh spolov pa tudi temelj ljubezenskega razmerja, ki je v svojem jedru tragično, a zato tudi dinamično in živo.

V čem je tragika? Ljubezensko razmerje med možem in ženo temelji na individualnem vrednostnem bistvu moža in žene, torej na njunih edinstvenih subjektih. V ekstazi ljubezenskega doživetja sta se medsebojno uzrla, najglobljo vrednostno priznala, začutila harmonično skladje med svojima življenskima likoma. Ljubezen je spojilno doživetje dveh subjektov, dveh človeških bistev. Dejanski ljubezenski doživljaj pri možu polagoma preide v neko latenčno stanje, ohrani se v njem neka "podzavestna" ljubezen, ne čuti nujnosti po zopetnem eksplicitnem doživetju ljubezenske vrednote in obogativi svoje duševnosti, ki se poraja iz vsakega globokega dojetja osebnostne vrednote drugega subjekta. — Žena, ki živi v najtesnejšem stiku sama s seboj, začuti ostro, da mož nima več stika z njo, prav resnično z njo, z njenim notranjim svetom. To spoznanje je neizrečeno trpko, ima boleče posledice v njunem skupnem življenju, ki postaja stvarno, biološko smotreno, urejeno, statično. Stvori se neka stereotipna življenska oblika, ki se vsled ponavljanja zmehanizira, moža nekako "razbremeni" — saj se izčrpava v poklicnem in kulturnem udejstvovanju in mu je taka razbremenitev dobrodošla. A žena v tem zmehaniziranem življenju ugaša v osamelosti in začne čutiti vso grenko nevrednoto njunega skupnega sožitja. Njeno ljubezensko doživetje nima več svojega objekta — saj je zaobjelo moža v njegovem internem bistvu, katerega mož vsled objektivne usmerjenosti ne vpošteva več, ga docela zanemarja.

Globoko nasprotje se javlja tudi v načinu ljubezenskega doživetja. Dočim je pri možu to akt določenega časovno omejenega momenta in se ne utaplja v celotno njegovo udejstvovanje, pa je ljubezen žene stanje, ki aktivno izžareva v vse njeno življenje in njeno okolico. Le ljubezen žene ustvarja atmosfero, ker je vedno budna in aktivna in nevezana. Iz tega dejstva izvira morda najglobja tragika žene, ki pričakuje, da v razmerju do nje mož ne bo nikdar povržen, brezvsebinski, prazen, formalen, temveč da bo v vsem njegovem pojavljanju začutila tih stik, ki ga vodi k njej in ga z njo veže v najglobje in trajno zavestno soglasje.

Čimbolj se bo žena kultivirala, tembolj bo tragiko občutila, tembolj se bo notranje osamosvajala in iskala v izpopolnitvi lastnega bistva svoje življenjsko utešenje. Ali pa ne bo takrat tudi mož stopil k njej z drugimi merili, in z zavestnejšimi dolžnostmi, ki se tičejo njenega samolastnega notranjega življenja?

("Ženski svet".)

RAZNE VESTI

Volliva pozval Einsteina na debato!

New York. — Wilbur Volliva, znani poglavar apostolske cerkve v Zion Cityju, Ill., ki se je vrnil iz Evrope, je v sredo pozval profesorja Einsteina na javno debato, ko je izvedel, da se nemški učenjak mudi v New Yorku. Volliva je hotel, da bi debatirala o okroglosti zemlje in teoriji relativnosti, ki je po njegovem mnenju velik bunk. Razume se, da se je Einstein zabaval, če ga je poziv dosegel. Baš takrat se je poslavljal od svojih prijateljev pred odhodom v Nemčijo.

Pošta odklonila razpošiljanje radikalnega tednika

New York. — "Revolutionary Age," komunistični tednik, se ne sme razpošiljati po pošti, kot poroča urednik Jay Lovestone. Poštni uradniki so ustavili razpošiljanje zadnje izdaje.

Nižja sodišča so vzdržala odlok poštnih uradnikov, toda Unija za ameriške civilne svoboščine je sedaj vstopila v akcijo in vložila priziv na višje sodišče. Unija vidi v akciji poštnih oblasti nov poskus za zatiranje tiska.

RAZNO

POSEBNI NAČINI ŠTRAJKANJA

Delavec v neki japonski predilnici je na poseben način prisilil svojega gospodarja, da mu je dovolil posebno doklado za njegovih 12 otrok. Mož je zlezel na tvorniški dimnik in tam je sedel 5 ur in je na ta način vse delo ustavil. Take izvirne metode v vzhodnih deželah niso redke. Nameščenci cestne železnice v Pekingu so dosegli uspeh, ker so promet vzdržali v najlepšem redu, samo voznine niso pobirali, da so se ljudje vozili brezplačno. Tako nabito polni še niso bili vozovi cestne železnice še nikdar prej ne poznoje, ker se je vozilo mlado in staro od jutra do večera. Štrajkujoči železničarji indijske železniške družbe pa so določili veliko število železničarjev, da so se morali vleči pred poslopjem ravnateljstva na tla, da nihče ni mogel iz poslopja in ne noter. Policija je delavce sicer razgnala, ampak namesto enega prepodenega železničarja sta se vlegla na njegovo mesto že dva druga.

Pred nekaj leti so štrajkali nameščenci cestne železnice v Kairu. Prvi dan so še mogli s prostovoljci vzdrževati promet. Toda že naslednjega dne so prinesli nameščenci, večinoma mohamedanci, svoje preproge s seboj in so v določenih presledkih poklenili med tračnice in začeli opravljati svoje obrede. Policija se sprva ni upala motiti pobožnih molilcev. Ko jih je pa začela preganjati, je drug za drugim vstal in zvil svojo preprogo, par korakov dalje pa jo je zopet razvil in začel znova moliti med tračnicami. To je trajalo dva dni in nato je ravnateljstvo ugodilo zahtevam nameščencev.

Z dinamitom nad tekmeca

V mali hišici blizu Tunisa je stanovala siromašna rodbina, ki je morala oddajati sobe, da se je preživela. Eno sobo si je najel neki Mohamed Guider, ki je živel v prijateljskem razmerju z neko ločeno ženo. Nekega dne pa je naletel ločeni mož na svojega tekmeca Mohameda na ulici. Ko ga je Mohamed zagledal, je začel na vso moč bežati proti domu in s krikom "Ubiti me hočejo — ubiti me hočejo!" je planil v sobo in sobo zapahnil.

Nenadoma pa se je skozi okence na vratih pokazala roka, ki je nekaj vrgla v stanovanje. Komaj je tisto nekaj padlo na tla, je strahovito počilo. Pok je privabil sosede gledat, kaj da je. Ko so vdrli v stanovanje, so zagledali strašen prizor. Mohamed je ležal mrtev na tleh, gospodinja in njene dve hčerke pa so bile težko ranjene.

Ločeni mož je na policiji priznal, da je vrgel v sobo dinamitno patrono, ki jo je bil dobil kot zidar za razstrelitev nekega zidu.

Senator bo govoril o sovjetski Rusiji

New York. — Senator Burton K. Wheeler, Sherwood Eddy, ki je nedavno pristopil v socialistično stranko, ter Vera Micheles Dean, tajnica Foreign Policy Ass'n., bodo razpravljali na banketu, ki ga priredi Liga za industrijsko demokracijo 7. marca, o vprašanju petletnega načrta v sovjetski Rusiji.

Ta diskuzija bo razposlana po radiju po vsej Ameriki. Pričetek diskuzije bo ob 1:45 popoldne (eastern standard time) in se bo vršila v hotelu Woodstock.

Ladjegradniški delavci ne bodo odpuščeni

Washington, D. C.—Delavci, ki so uposleni v vladnih ladjedelnicah in katerim je grozila odslovitev, bodo še nadalje ostali v službi, ker je kongres dovolil $30,000,000 za moderniziranje treh bojnih ladij.

V BLAGI SPOMIN OBLETNICE SMRTI

našega ljubega sina in brata

LEOPOLD KRISTOFIČA

Umrl je 6. marca. Nikdar pozabljeni pri nas, naše srce hrepeni, da vidimo se nad zvezdami. Počivaj v miru v hladnem grobu. Cvetljice bomo sadili na Tvoje gomile in s solzami jih bomo zalivali. Žalujoči ostali: Frank in Rozzie Kristofič, starša; Frank Jr., brat; Frances, omožena Hile, sestra, in polusestra Justina Deright. Frances v Chicagu omožena, vsi drugi v Panama, Ill.

Pravljica o idealistu

(Za Prosveto spisal *Zvonimir Kosem.*)

"Tebi, Metka, ki si se mi tudi v svetu tolikokrat nasmehnila v sanjah s čistimi očmi, tebi povem, kaj se je zgodilo z menoj v teh letih. Tujec sem postal. Tujec brez obstanka, nikjer doma. Tujec brez sreče. Svet, ki sem mu hotel pomagati iz teme v svetlobo, je pogazil moje ideale. Kakor pogazi neumno živinče dišečo cvetko. Tako je že človeštvo zaslepljeno, da ne razlikuje več pravice od krivice, ne lepote od grdobije. Kdor ne živi po njegovih krivih naukih, kdor ne hodi po njegovih krivih potih — joj mu! Zato sem tujec, kamorkoli stopim . . . In ves moj trud, da bi človeštvo napeljal na pot kesanja in pokore, na pot pravice in lepote, se mi zdi zaman . . . Pozabi name, Metka!"

V mehki žamet solnčnih žarkov, pod katerimi sta se kakor iz rožnatega breskvinega cvetja sklanjala njuna obraza drug k drugemu, ji je kanilo iz oči troje svetlih solz.

"Ne, ne, Konrad — ne govori tako, ne podajaj mi strupa! Tebe naj pozabim? Tebe, ki te bolj ljubim nego svoje življenje? In če si tujec povsod — meni nisi tujec. Sanjala bom o tebi, kakor sem sanjala doslej — in kadar se boš povrnil velik in zmagoslaven, takrat, Konrad, bo konec tvojega tujčevanja."

Vstal je in ji poljubil lesketajoče se oči, blesk njenih las.

"Nisem te mislil raniti . . . Še se mi prikaži kdaj v sanjah, kraljičica!" —

Nazaj proti domu je peketal po dolini vranec.

Po večerji so se tiho odprla vrata Konradove izbe in vstopila je Milka. Konrad je ležal, a spal ni. Mračen je bil in zamišljen; dim cigarete, ki jo je držal v roki, se je vijugal nad njegovo glavo.

"Ali te motim?" je vprašala sestra in pogledala zdaj proti postelji, zdaj proti stolu.

"Niti malo ne, Milčica. Le vsedi se!"

Napol se je dvignil na postelji in roko in obraz mu je zalila mesečina.

Pristavila je stol k postelji in sedla.

"Večni potnik!" so se smehljale njene ustnice. "Kod vse si že hodil danes? Ali si govoril z Metko?"

"Z Metko in Ančko. In z gozdovi in njivami."

"Videli smo te s polja, ko si jahal. Blaž je nekoliko rohnel. Pa sva ga umirili, mati in jaz."

Pomaknila se je bliže k njemu, razgrinjaje na njegov obraz mrežo svojega izpraševalnega pogleda.

"Skrivnost je med nama, Konrad — —"

"Prav je, da mi očitaš, Milka. V očeh ti berem: Od jutra si mi dolžan odgovora. Razkrij se pred menoj, Konrad, da te bom razumela!"

"Uganil si."

"Potisnil si bom nož v srce. Ti hočeš tako, Milka. In ti sama mi boš pomagal pri tem delu . . ."

Od mesečine posrebreni so se zganili njeni lasje, lica so ji zadrhtela, zaprle ji smehljajočo belino zob vesele ustnice.

"Ne, Konrad — če je tako, potem niti besedice več o tem!"

In njene ustnice so se dotaknile njegovih mračnih lic.

"Poslušaj, Milčica," je rekel šepetaje, "povedal ti bom pravljico o idealistu, pravljico, ki je resnična:

"Živel je nekoč otrok, ki je presanjal noč in dan na travnikih in v gozdovih. Spočetka, ko še ni poznal sveta in njegove hudobije, je vriskal in prepeval: sodil je namreč svet po svojem srcu — zato se je veselil življenja kakor se ga veseli škrjanček pod nebom. Pa je rastel in dorastel v mladeniča in njegovega veselja je bilo konec: tam, kjer je mislil, da bo našel pravico, se je kopirila krivica; tam, kjer naj bi se svetila na oltarju lepota bratske ljubezni, se je ostudno režala grdobija najhujše sebičnosti. Odprta je ležala pred mladeničem zgodovina davnih stoletij s svojimi hlapci, ki so ji peli čast in slavo. Mladeniču pa so se zagnusili toliko slavljeni človeški morilci, še bolj njihovi hlapčevski zagovorniki, bojev in sebičnosti. Spoznal je, da živi človeštvo v zmoti, da ga je treba rešiti, dokler je še čas, da se ne zvrne v prepad. In sklenil je, da bo svet preobrnil. Kakor bratje naj bi živeli ljudje od vzhoda do zahoda, od severa do juga, in ne kakor sovražniki . . . In mladenič je pričel pisati in govoriti ljudem o bratski ljubezni — pa je govoril in pisal le gluhim stenam. Človeštvo, tekom tisočletij docela prežeto z duhom zlobe in sebičnosti, pa si je izmislilo zvijačo: proglasilo je mladeniča za Antikrista, za upornika, in navsezadnje ga je vtaknilo v ječo. Toda idealist ni obupal niti potem, ko so mu odprli zločinci zopet vrata ječe, še vedno je pričakoval, da zapusti človeštvo svoja kriva pota. Nezaupen pa je postal do ljudi in celo izogibal se jih je, kakor se je izogibal otrok kače, ki je šel s kruhom ljubeznivo naproti, pa ga je kača pičila in se na njegov kruh niti ozrla ni. Tako se je zgodilo, da se je počutil tujca povsod, kamorkoli ga je zanesla noga . . ."

Po kratkem pomolku je nadaljeval:

"Tiste čase je živel ob morju, kjer je zasnoval svojo dramo. Daleč proč od ljudi, je sameval s svojim za pravico borečim se junakom. Videl ga je v duhu pred seboj na odru, kako razkrinkava krivici obraz, in ga je bil vesel, a videl je tudi ljudi, kako se posmehujejo njegovemu junaku in pravici in bil je žalosten. Da bi pričel opevati nečednost zaradi občinstva. Da bi pustil svojega junaka in se prodal za pohvalo nekoliko bedakov. Ne, nikoli! . . . A drame ni spisal . . . preveč je postal otrok solnca. Morje s svojimi tisočerimi lepotami, ki jih je vsak dan z novimi barvami razgrinjalo pred njegove oči, ga ni zaman vabilo v svoje naročje; na njegovih valovih se je pogovarjal z njim, v daljo šumečim in bučečim, pogovarjal se s solncem, ki je razpenjalo nad njim svoja zlata, goreča krila in jih zvečer strujena potapljala v morje, da je bil vsak val plapolajoč plamen; v takih trenotkih — sam na morju, iztezaje roke proti solncu — je pozabljal, da je tujec, in zdelo se mu je, da se sklanja do njega sam Bog . . .

Nekoč, ko se je zopet kopal, se je morje nepričakovano razburkalo in ob skaloviti breg so peneč se udarili visoko napihnjeni valovi. Kar je bilo kopalcev in kopalk — vse je plavalo nazaj proti zalivu. Ostal je na morju, daleč od brega, samo on, ne meneč se za vihar. Ležeč na hrbtu se je z dvigajočimi se in padajočimi valovi vred enakomerno dvigal in padal, z očmi uprtimi preko morske planjave, kjer so v ozadju gneteči se oblaki polovili z valov zadnje plešoče žarke in jih poskrili v svoje zabuhle mehove.

(Dalje prihodnjič.)

Iv. Vuk:

Dan delavske pesmi

(Iz mojih vtisov.)

— Celje!

Sprevodnik je zaklical pred našim vagonom in je ponovil svoj klic še pri drugem in tretjem vagonu . . . Na lokomotivi je šumela para, kakor šum vodopada . . . Množice so hitele na peron in s perona v vagone, kakor v času preseljevanja narodov. Bilo je vrvenje. Tam z brega nas je gledal grad celjskih grofov.

Tam vidim skupino . . . Rdeči nageljni na prsih . . .

— Hrastnik "Svoboda" I. Rudarji-pevci.

— Eh, kakšni fantje, je nekdo rekel za menoj. Gospodična je bila, belih lic, jagodnatih ustnic.

— Vidiš, prijatelj, nežnemu maku se dopade močan steber.

Prijatelj se je nasmehnil:

— Preglasno govoriš . . . Vendar . . . poglej tam one!

Druga skupina je stopila k prvi.

— To so pa tudi Hrastničani. Tudi "Svobodaši" "Svoboda II" je to. Steklarji.

— Pevci?

— Slišal jih boš.

Pristopil je Celjan, reditelj. Pogledal je moj znak na suknjiču.

— Družnost! Sodruga iz . . . Za hip je obstal.

— . . . Iz Ljubljane, sem dodal.

— Kot pevca, je dodal prijatelj. — Zastopava najmočnejši pevski zbor "Svobode", s sedežem v Ljubljani.

Sodrug Celjan ni vedel, ali bi se naj zasmejal ali naj bi se resno držal. Poleg stoječi sodrug pa je rekel ravnodušno:

— O, saj so v Ljubljani tudi pevci. Dobri pevci. Delavci, zavedni delavci, organizirani v strokovnih organizacijah, v kulturni organizaciji "Svobodi" . . .

Gledam ga. Moj prijatelj pa doda:

— Tako zavedni, da vzdržujejo pevske zbore.

Celjan se je očitajoče nasmehnil.

— Samo ne delavskih, samo ne "svobodaških".

— Ker jih ni, je modro povdaril prijatelj. — Vzdržuj jih, če jih ni. Vidiš, in tukaj se neha zavednost.

— A kdo je, ki jih ustvarja?

Celjan je, kakor solist, spregovoril s tenorskim "d" in čakal na odgovor.

— Delavci, je odgovoril prijatelj.

— No? je nadaljeval Celjan.

Prijatelj je zamahnil z roko, rekoč:

— No . . . nič no . . . Tu se neha zavednost. Bog oče je že prestar in ne izreka več "Bodi" in še "Je". Ljubljanski pevci-delavci pa govore: "Eh, pojdi se šolit . . ." In so izvršujoči člani nedelavskih pevskih društev.

Beseda mi je ležala na jeziku. Hotel sem odgovoriti prijatelju, ali bili smo že pri Narodnem domu. V dvorani zgoraj bo koncert.

Dekleta so mi pomahala z rokami.

— Kdo si? me je vprašal celjski sodrug in njegovo oko je karajoče gledalo name. Pa ga nisem pogledal, nego veselo vzkliknil:

— Družnost, sodružice! Drava in Ljubljanica sta se našli pri Savinji.

— Sava pa je objela Dravo in Savinjo z Ljubljanico vred, je vzkliknil tisti, ki igra klavir pri vajah, a podnevi v tovarni Kranjske industrijske družbe razbija železo.

Črni dijamant zabukovški s hrastniško-trboveljskim vam pa poklanja dragulje.

•

Prostrana dvorana Narodnega doma. Gledam. Ali bo polna?

Pretečejo minute . . . Stole nosijo od nekod v dvorano. Premalo jih je. Balkon je natlačen. Dvorana prenapolnjena.

— Koliko je ljudi?

— Blagajnika vprašamo, ko proda vstopnice.

— A kdo bo čakal. Preštejmo.

Štejemo stole. Množino.

— Koliko?

— . . . Nekaj čez 600 oseb. Morda kakšen ducat manj, morda kakšen ducat več.

Vse utihne . . . še enkrat pozvoni . . .

Zastor se dvigne . . .

Moški zbor na odru. Pevovodja in 16 pevcev — če sem prav štel — stoji pred nami. Steklarji iz Hrastnika, "Svoboda II".

Pevovodja dvigne roko. Komaj slišna intonacija in iz pevskih grl zazvenijo ubrani glasovi prijetnih melodij . . . Piano, pianissimo . . . forte! . . . Pesem za pesmijo, sedaj počasi, uspavajoče, sedaj krepko, mogočno...

— Kaj so to delavci? vpraša prijatelj.

— Tiho!

A prijatelj me rune v bok. Tiho šepeta:

— So to li res delavci?

— Delavci!

— . . . Ne bi verjel . . . Vsaj po glasovih ne . . .

•

Zopet se dvigne zagrinjalo.

— Kdo so to?

— Zabukovčani. Svobodaši. Rudarji.

Prijatelj molči.

"Vzbujenje duhov."

— Silna pesem . . .

Prijatelj za hip umolkne. Nato de tiho, da ne bi motil ostalih:

— Slišal sem jo v nekoliko drugačni kompoziciji.

— To je še stara kompozicija.

— Kako dobro izgovarjajo besede . . . Dirigent-delavec, pa tako umerjen . . . Obrazi delavski, a grla . . , hm . . "

— Tako izglajena . . .

— Vidiš, zašepetam. — Dokaz, da je kultura v teh množicah. Civilizacija pa v onih drugih, ki jih danes ni tu.

Ogiušujoče ploskanje.

Prijatelj se ozre po dvorani.

— Sami delavski obrazi. Natlačeno polno.

— Je tudi precej obrtnikov, pristavi sosed.

— To ne spremeni besede "delavski", pojasnjuje prijatelj.

•

Zvonec.

Molk.

— Kdo nastopi sedaj?

— Maribor, mešani pevski zbor.

— Aha . . . Dva pred njim, dva za njim. Bon ton . . .

Zagrinjalo se dvigne.

Dekleta-sodružice v polkrogu. Za njimi stoječi, v polkrogu fantje-sodrugi. "Svobodaši" — Mariborčani. Pred njimi dirigent-učitelj.

— Štiriindvajset, kakor ur v dnevu in noči.

— Če se le nisi zmotil . . .

Položim prst na ustnice.

Intonacija. Kakor trepet orgelj . . .

(Konec prihodnjič.)

Najbolj zdrav človek v Londonu

"Nikomur ni treba prezgodaj umreti. Vsak človek živi lahko 90, pa tudi 100 let, če pa umrje prej, si je tega sam kriv" — tako je vedno in vedno govoril londonski lekarnar Morgan Davis, ki ga je poznal ves London kot "apostola zdravja".

Morgan Davis se je razločeval od drugih lekarnarjev po tem, da je dajal svoja navodila zastonj vsakomur, kdor jih je hotel imeti. On ni nikdar nosil perila ali spodnje obleke, kajti to človeka mehkuši. V lekarni je nosil tudi ob najhujšem mrazu samo lahko vrhno haljo. Telovnika ali suknjiča ni oblekel nikoli. Jedel je le enkrat na dan, jedel pa je vse, kar mu je zadišalo. Pri jedi je popil vselej pol litra piva. Čaj je pa pil ves dan, kolikor ga je mogel. Delal je redno po 16 ur na dan, spal pa je redkokedaj več kakor po 5 ur. To drži človeka mladega in svežega. Po celem Londonu pa je slovelo njegovo mazilo za masažo, ki mu je bila primešana malenkost joda. Za kratek čas je ljudi tudi sam masiral, ampak to je bila posebna čast, kdor je to dosegel. Med njegovimi klijenti je bil tudi angleški prestolonaslednik.

Posebno ponosen je bil na svojo kožo, ki je bila tako nežna in bela kakor polt dorastočega otroka. Če moš pametno živi, je rekel, ne prekorači viška svoje moči pri 40, ampak pri 80 letih. Vse svoje življenje si ni dovolil nikdar nobenega dopusta — dopusta človek ne potrebuje. Vse bolezni prihajajo samo od lenobe. Srce? To je prazno čvekanje! Ljudje vedno govorijo, da mora človek posebno paziti na srce, da se zelo starati. On ni nikdar pazil na srce, pa upa vseeno dočakati svojih 90 let.

Tako je govoril Morgan Davis in je bil silno ponosen nato, da so ga imeli za najbolj zdravega človeka v Londonu. Ljudje so na to verjeli in število njegovih pristašev je vedno bolj rastlo, in res ni bilo v Londonu nikogar, ki bi bil pri 60 letih tako čil kot je bil Morgan Davis.

Nenadoma pa je Morgan Davis umrl; ni pa dočakal 90 let, ampak samo 63. In kar je najbolj zanimivo — umrl je na otrpnjenju srca! Uprlo se mu je torej ravno srce, o katerem je vedno trdil, da se zanj in treba prav nič brigati.

Njegovi verni učenci pa si iščejo novega "apostola zdravja."

Morska kača

Iz Londona poročajo, da se je neki Anglež z veliko vnemo vtopil v študije o raznih skrivnostnih rečeh, rezultate svojih študij pa je objavil v posebni knjigi "o morski kači" (The Case for the Sea-Serpent).

V tej knjigi je zbral vse dokaze, ki govore za to, da morska kača res živi, kar se jih je nabralo v zadnjih 100 letih. Knjiga je opremljena z zelo zanimivimi slikami.

Skoraj v vseh slučajih, kadar so ljudje videli morsko kačo, so jo videli pri belem dnevu, pravi pisatelj. Tudi priče so zelo verodostojne in mnenje, da gre tu za navadno sleparijo ali pa za kakšno mornarsko praznoverje, ni preveč trdno. Tudi to ne drži, pravi dalje, da gre tu v resnici le za kakšne znane morske živali. Po njegovem mnenju morska kača ni ene vrste žival, ampak so tri vrste živali, ki jih pomorščaki tako imenujejo.

Zanimiva je povest o morski kači, ki se je dogodila za časa vojske s podmornicami. Angleška križarka "Hilary", ki jo je potopila neka nemška podmornica 25. maja l. 1917., je zagledala nekoč na morju neko stvar, ki je bila podobna periskopu podmornice, pa je ni bila periskop. Mogoče je bilo to kakšno grčavo deblo, toda pri nadaljnem opazovanju so videli, da je to neka živa reč. Ladja se je tisti stvari približala na 25 metrov in kapitan opisuje to, kar so videli iz bližine, tako-le: "Glava je bila podobna kravji glavi, ni pa imela ušes in tudi ne rogov. Žival je glavo dvakrat-trikrat dvignila, ko smo se mimo nje peljali. Truplo pa se je premikalo naprej čisto po kačje. Dolgost živali smo cenili na približno 20 metrov. Nato smo začeli na žival streljati, žival se je potopila, da je nismo več videli."

Tri dni pozneje se je angleška križarka potopila, ker jo je zadel nemški torpedo . . .

SEVEROV Antiseptol hitro pomaga bolnemu grlu. Naj otroci gurgljajo to zdravje. Varujte jih pred bujno boleznijo. Zanesljivo že 50 let. V lekarnah. 14

SEVERA's ANTISEPSOL

French Line

Zniżana vožnja v Evropo!

OBIŠČITE SEDAJ VAŠO DOMOVINO!

Izredno znižana cena tretjemu razredu

ZA TJA IN NAZAJ

v in iz Ljubljane na priljubljenih oceanskih velikanih

"PARIS" $175.00

"ILE DE FRANCE" 177.00

U. S. davek posebej.

Te znižane vozne cene bodo v veljavi samo od 2. marca do 30. aprila in od 1. avgusta do 15. oktobra 1931.

Povratni vozni listki so veljavni za dobo dveh let. Potujte z znamenitimi parniki French Line proge

V MANJ KOT ŠESTIH DNEH PREKO OCEANA

Vaša prtljaga bo odposlana naravnost do kraja, kamor ste namenjeni. Posebni vlaki čakajo na prihod parnika. Znamenite francoske kuhinje. Neprekosljiva strežba. Sijajna udobnost.

Naša prihodnja odplutja iz New Yorka so:

"PARIS," 14. marca, 10. aprila in 30. aprila.

"ILE DE FRANCE," 27. marca in 25. aprila.

ZAGOTOVITE SI PROSTOR ŽE SEDAJ!

Za vse nadaljne pojasnila se obrnite na katerokoli našega zastopnika, ali pa na

French Line

213 No. Michigan Ave., Chicago, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Cenjeni brat (sestra) S. N. P. J.!

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveto priseže oseb, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova kot naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 na leto naročnino. Ker pa člani že plačajo pri assessmentu $1.20 za to, se jim to prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri člane ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list drag za člane S. N. P. J. List Prosveta je naša lastnina in gotovo skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj je prilike, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena listu Prosveta

Za Združ. države in Kanado $6.00	Za Cicero in Chicago je.....
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in.....
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in.....

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati razliko za vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo poslati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta višoto $.....

Ime ..... Čl. društva št.....

Naslov .....

Mesto ..... Država.....

Nov naročnik ..... Star naročnik.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

Ime ..... Čl. društva št.....

Ime ..... Čl. društva št.....

Ime ..... Čl. društva št.....

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA